5.10.2016

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

HE 119/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta lausuntoa tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevan 1. lakiehdotuksen 65 ja 66 §:n soveltamisesta kahden sopimuspuolen välisessä sopimuksessa olevaan yksittäiseen ehtoon. Kilpailu- ja kuluttajavirasto kannattaa yhteishallinnointiorganisaatioiden sopimusehtoja ja menettelyjä koskevaa sääntelyä. Viraston käsityksen mukaan ehdotetut säännökset eivät kuitenkaan ole välttämättä omiaan antamaan lainsoveltajalle riittävää ohjeistusta yhteishallinnointiorganisaatioiden ja käyttäjien välisten sopimusten ehtojen kohtuullisuuden arviointiin.

Ehdotetun lain 65 §:ssä säädetään kielletyistä sopimusehdoista ja menettelyistä. Ehdotuksen mukaan yhteishallinnointiorganisaatio ei saisi soveltaa sellaista ehtoa tai menettelyä, joka on ehdotetun lain 35 §:ssä säädettyjen vaatimusten vastainen tai joka on kohtuuton. Lain 35 §:n 2 momentissa säädettäisiin tariffin oikeasuhtaisuuden ja kohtuullisuuden arviointiperusteista.[1] Kyseisessä säännöksessä lähtökohtana olisi, että oikeudenhaltijoiden saaman korvauksen tulisi olla oikeudenmukaisessa suhteessa käyttäjän käytöstä saamaan taloudelliseen hyötyyn. Se, milloin tariffia voidaan pitää kohtuuttomana, jäisi ehdotuksen mukaan käytännössä tuomioistuimen harkintaan. Ehdotetun 35 §:n 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan Euroopan unionin tuomioistuimen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevaan oikeuskäytäntöön. Lisäksi todetaan, että säännöksen tarve on ymmärrettävä sen kilpailuoikeudellista taustaa vasten.[2]

Kilpailu- ja kuluttajaviraston näkemyksen mukaan sopimusehdon kohtuuttomuuden arviointi jää ehdotetuissa säännöksissä epätäsmälliseksi. Lisäksi kohtuuttomuuden tarkastelu on epätarkoituksenmukaisella tavalla kytketty kilpailuoikeudelliseen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevaan arviointiin. Kilpailu- ja kuluttajavirasto pitää myös viittauksia oikeudenmukaisuuden käsitteeseen ongelmallisina.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsityksen mukaan korvausten tasoon ja kohtuuttomuuteen liittyvät kysymykset aiheuttavat jatkuvasti epäsopua tekijänoikeusjärjestöjen ja käyttäjien välillä. Järjestöjen ja käyttäjien väliset pitkät ja joskus jopa tuloksettomat sopimusneuvottelut aiheuttavat tarpeetonta epävarmuutta teosmarkkinoilla. Kilpailu- ja kuluttajavirasto saa tekijänoikeusjärjestöjen käyttäjäasiakkailta säännöllisesti toimenpidepyyntöjä ja muita yh-

[1] HE 119/2016 vp, s. 89.
[2] HE 119/2016 vp, s. 68–69.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 • **Faksi** 09 8764 398
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **www.kkv.fi**

teydenottoja erityisesti tekijänoikeuskorvausten tasoon liittyen. Kilpailuviranomaisen tehtävänä on terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen vahingollisilta kilpailunrajoituksilta. Tässä tehtävässään virasto keskittyy kansantaloudellisesti merkittäviin kilpailunrajoituksiin – ei yksittäisten sopimusten kohtuullisuusarviointiin. Kilpailuoikeudessa yhteishallinnointiorganisaation korvausten taso tulee tarkasteltavaksi kohtuutonta hinnoittelua koskevassa arviointikehikossa. Kilpailuoikeudessa kynnys puuttua määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen kohtuuttomaan hinnoitteluun on yleisesti asetettu suhteellisen korkealle, koska sinänsä kilpailullista hintatasoa korkeamman niin sanotun monopolihinnan perimisen asettaminen kohtuuttomuuden mittapuuksi johtaisi helposti määräävän aseman kieltämiseen ja siten radikaaliin yritystoiminnan periaatteiden muutokseen.

Ehdotetun lain perustelujen mukaan kohtuuttomuuden arvioinnissa kiinnitetään kilpailuoikeuden ohella huomiota myös korvauksen oikeudenmukaisuuteen. Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsityksen mukaan tämä ilmaisu on ongelmallinen, sillä tekijällä ja käyttäjällä on viraston kokemuksen mukaan säännönmukaisesti erilainen käsitys korvauksen oikeudenmukaisuudesta. Kyseinen termi ei siten ole omiaan selkiyttämään mahdollisia riitatilanteita.

Mikäli ehdotetun 65 ja 35 §:n tarkoituksena on selventää tekijänoikeuskorvauksen kohtuuttomuuden arviointia ja mikäli ehdotetun lainsäädännön mukainen puuttumiskynnys on tarkoitus asettaa kilpailuoikeudellista puuttumiskynnystä alemmaksi, ehdotetun 35 §:n tulkintaa ei Kilpailu- ja kuluttajaviraston käsityksen mukaan pitäisi kytkeä määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevaan arviointiin ja kohtuuttomuuden mahdollisimman täsmällinen kriteeristö tulisi olla osa ehdotettua lainsäädäntöä.

Erikoistutkija Martina Castrén